

NÄMNDERNAS EVP- SKRIVELSE 2020-2022

Vård- och omsorgsnämnden

(Dnr VOO 2018/0706)

Innehållsförteckning

Inledning inklusive förutsättningar	3
Förslag på konkreta åtgärder för att utveckla kvaliteten och hantera beslutade effektiviseringar samt konsekvenser av dessa	8
Förändrade förutsättningar som påverkar nämnden	11
Nämndens investeringsbehov för de kommande åren.....	15

Inledning inklusive förutsättningar

Med utgångspunkt från de ekonomiska ramar och effektiviseringskrav som kommunfullmäktige beslutat för i Ekonomi - och verksamhetsplan med budget för 2019 - 2021 och de långsiktiga ekonomiska förutsättningarna, ska nämnderna ta fram strategier och konkreta åtgärder för effektiviseringar och kvalitetsförbättringar och fokus ligger på långsiktiga förändringar utifrån kommunfullmäktiges treårsplan.

Vård- och omsorgsnämndens basuppdrag omfattar ansvar för vård- och omsorgsinsatser enligt socialtjänstlagen (SOL), hälso- och sjukvårdslagen (HSL) samt lagen om särskilt stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). De målgrupper som står i fokus för verksamheten är äldre personer och personer med funktionsnedsättning.

Förutsättningen för vård- och omsorgsnämnden är att verksamheten till största delen är lagstyrd förutom viss öppen verksamhet som erbjuds utan biståndsbedömning. Den öppna verksamheten är av förebyggande karaktär som har till syfte att bibehålla god hälsa och självständighet, motverka ensamhet och isolering samt fördröja behovet av vård- och omsorgsinsatser.

De ekonomiska förutsättningarna för 2020-2022 medför krav på effektivisering av befintliga verksamheter med motsvarande 1,5 % per år enligt kommunfullmäktiges beslut om ekonomi- och verksamhetsplan för åren 2019-2021.

Inom nämndens område pågår kontinuerligt ett systematiskt förbättrings- och effektiviseringsarbete som gett goda resultat. I verksamhetsplan med internbudget 2019 visar nämnden på planering och utvecklingsinsatser för att anpassa organisationen mot mer långsiktiga utmaningar. Nämnden och förvaltningen arbetar för en effektiv organisation och effektivt nyttjande av resurser.

Nulägesanalys – verksamhetstal och kostnadsjämförelse

I den nationella jämförelsen för 2017 som presenteras i KOLADA och i kommunens nulägesanalys jämförs Lunds resultat med kommuner i storleken 100 000 – 199 000 invånare[1]. Nationella jämförelser används kontinuerligt i verksamhetsplanering och budgetarbete.

Hemtjänst/Hemvård

- Andelen invånare över 65 år som **beviljats hemtjänst** i ordinärt boende är något lägre i Lund. Lund har jämfört med medelvärdet för jämförda kommuner en relativt låg andel invånare över 80 år med hemtjänst (18,6%).
- Lund har ökat **genomsnittligt antal timmar hemtjänst** per brukare 2016-2017 (+ 9%). Genomsnittet på antal timmar är i jämförelse i Lund relativt högt, 62 timmar per brukare och månad. Servicenivån bedöms som hög med beslut om utevistelse och matlagning i hemmet som exempel.
- Det finns ett flertal **brukare med en hög omvårdnadsnivå** i hemvården där kostnaden överstiger en plats i särskilt boende för äldre.
- Lund har hög andel brukare med **över 120 timmars beviljad hemtjänst** per månad (15%) vilket tillsammans med hög andel dubbelbemanningar vittnar om brukare med stort omvårdnadsbehov.
- Den nationella **kontinuitetsmätningen** visar att Lund har samma nivå avseende personalkontinuitet inom hemtjänsten som jämförda kommuner.

Särskilt boende

- Andelen invånare över 65 år som **bor i särskilt boende** är lägre i Lund. Än i jämförbara kommuner. Tillgången till lägenheter i särskilt boende för äldre är god.

Kostnadsjämförelser - äldreomsorg

Nettokostnadsavvikelsen visar hur kommunens kostnader för verksamheterna förhåller sig till de kostnader som kommunen förväntas ha utifrån dess strukturella förutsättningar enligt rapport i "Öppna jämförelser".

- **Kostnadsökningen för hemtjänst** i ordinärt boende per hemtjänsttagare har varit lägre i Lund 2014-2017 (10 %) jämfört med kommuner i storleken 100 000 – 199 000 invånare (14 %). Vid mätning 2017 var kostnaden per hemtjänsttagare över 65 år 112 055 kr högre än jämförbara kommuners medelvärde (239 549 kr).
- **Kostnadsökningen i särskilt boende** har varit högre i Lund 2014-2017 (9 %) jämfört med kommuner i storleken 100 000 – 199 000 invånare (5%). Kostnaden per brukare 2017 är 15% högre än jämförbara kommuners medelvärde.
- **Kostnaden för öppen verksamhet** inom äldreomsorgen som mäts i kr/inv 65+ har ökat mindre i Lund 2014-2017 (6 %) jämfört med kommuner i storleken 100 000 – 199 000 invånare (9 %). Kostnaden ligger dock fortfarande 943 kr/inv över medelvärdet för jämförbara kommuner (1145 kr).
- Lund har höga **lokalkostnader** i förhållande till medelvärdet för jämförbara grupper.
- Kostnadsökningen totalt för äldreomsorg relaterat till antalet personer 65 + har i stort sett varit samma i Lund 2014-2017 (7 %) jämfört med kommuner i storleken 100 000 – 199 000 invånare (8 %). Kostnaden ligger dock fortfarande 9 % över jämförda kommuner.

Sammanfattningsvis kan konstateras att en något mindre andel äldre har behovsbedömda insatser i Lund och att kostnaderna per brukare är högre kan bland annat bero på ett större vårdbehov hos brukare med hemtjänstinsatser samt en mer omfattande förebyggande verksamhet. Kostnadsutvecklingen för hemtjänst och öppen verksamhet har mellan 2014-2017 varit lägre än i jämförda kommuner.

Kostnadsutvecklingen för verksamheten särskilt boende har dock varit högre.

Mixen av hemvård, särskilt boende och satsningen på öppen verksamhet är dock väl avvägd vilket avspeglar sig i kostnadsutvecklingen per kommuninvånare över 65 år.

Kostnadsjämförelser – LSS-verksamhet

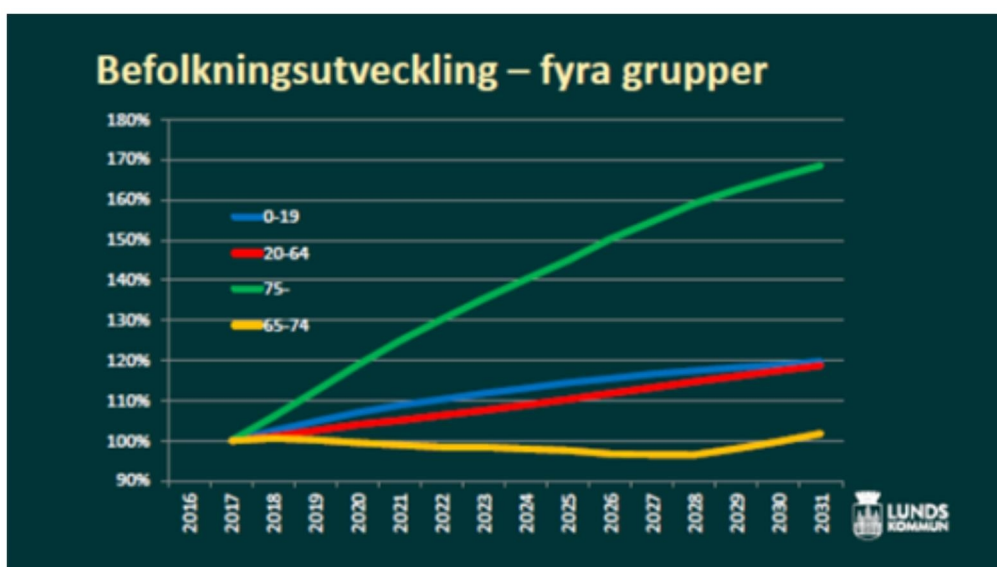
- I inom boende enligt LSS har kostnadsökningen varit lägre i Lund 2014-2017 (3 %) jämfört med kommuner i storleken 100 000 – 199 000 invånare (11 %). Kostnaden per brukare 2017 ligger nu under snittet för kommuner i storleken 100 000 – 199 000 invånare.
- För daglig verksamhet enligt LSS har kostnadsökningen varit högre i Lund 2014-2017 (5 %) jämfört med kommuner i storleken 100 000 – 199 000 invånare (3 %). De senaste åren har dock kostnaden minskat, men kostnaden per brukare 2017 ligger fortfarande 79 377 kr/brukare högre än medelvärdet för kommuner i storleken 100 000 – 199 000 invånare.
- Avseende kostnaden för insatser enligt SoL, LSS och SfB/invånare har Lund lägre kostnadsökning (11,8%) under 2014-2017 än medelvärde för jämförda grupper.

[1] Borås, Eskilstuna, Gävle, Helsingborg, Huddinge, Jönköping, Linköping, Lund, Nacka, Norrköping, Umeå, Västerås, Örebro.

Redovisade verksamhetstal 2018

- **Antal personer med beviljad hemtjänst** (främst äldre personer över 65 år) fortsätter att öka, fler personer beviljas stöd, hjälp och omsorg men **antalet beviljade hemtjänsttimmar** har minskat.
- **Antal hemsjukvårdsinsatser** ligger på ungefär samma nivå med en marginell minskning på under 1 % i oktober 2018 jämfört med oktober 2017.
- Den **genomsnittliga vårdnivån ökade** inom särskilt boende för äldre, LSS-boende och daglig verksamhet.

Befolkningsutveckling

*Index mäts från startåret

Gruppen 75 år och äldre är den grupp av kommuninnevånare som ökar mest inom prognosperioden. Antalet personer i gruppen 80-89 åringar beräknas öka med 3785 personer (93%) fram till år 2031 och gruppen 90-99 åringar beräknas öka med 580

personer (60%) under samma period. Personer över 100 år som inte är någon stor grupp till antal beräknas bli 136 % fler vilket visar lite av en samhällstrend. Enligt befolkningsstatistiken finns det i dagsläget 26 personer som fyllt 100 år i kommunen och nio av dem bor i ordinärt boende med stöd från hemtjänsten.

Det är personer över 80 år som är den gruppen av personer med störst vård- och omsorgsbehov. Befolkningsutvecklingen kommer att ställa krav på verksamhetens organisering och resurstilldelning.

Även den beräknade befolkningsökningen på totalt 21 % i kommunen totalt påverkar behovet av insatser som hemsjukvård och LSS insatser. LSS lagstiftningen ger möjlighet för personer från andra kommuner att ansöka om förhandsbesked om LSS insatser och förvaltningen ser att det finns en betydande andel beslut om bostäder enligt LSS som fattas utifrån förhandsbesked.

Ekonomiska åtgärder vidtagna under 2018

I planeringsarbetet inför EVP 2018-2020 utgick arbetet ifrån olika scenarier för effektiviseringar motsvarande 3%, 5% och 7%. Underlaget som togs fram har fortsatt varit ett underlag för ställningstaganden och värderingar i nämndens kontinuerliga systematiska förbättrings- och effektiviseringsarbete.

Nämnden har utifrån kommunfullmäktiges beslut i EVP 2018 – 2020 vidtagit följande åtgärder under 2018 för att långsiktigt möta de ekonomiska utmaningarna och effektiviseringarna vilket utgör en förutsättning för det fortsatta arbete:

- **Ändrade riktlinjer för insatser** enligt socialtjänstlagen.
- **Plan för effektivisering av träffpunktsverksamheten** är beslutad med utgångspunkter som bibehållen kvalitet, större enheter, sänkta kostnader och god tillgänglighet.
- **Anpassning av kostnadsram** för LSS verksamhet.
- **Effektiviseringar inom daglig verksamhet**, LSS, har genomförts för att minska skillnaden i kostnader jämfört med jämförbara kommuner. I verksamhetsplanen och internbudgeten för 2018 gjordes ingen uppräknings för pris- och löneökningar förutom för de två högsta behovsnivåerna.
- **Kostnaden per brukare i LSS-boende** ligger i Lund i nivå med jämförbara städer. I förhållande till erhållen budget har verksamheten de senaste åren redovisat ett positivt resultat. I internbudgeten för 2018 lämnades ingen kompensation för pris- och lönekostnadsökningar.
- **Avveckling av platser inom särskilt boende för äldre** genomfördes med anledning av tomma lägenheter, Ärtans äldreboende med 16 lägenheter avvecklades.

Nämndens förutsättningar 2020-2022

De sammantagna långsiktiga ekonomiska effekterna av redan beslutade åtgärder samt utvecklingsarbeten följs och är en del i nämndens förutsättningar och hantering av effektiviseringsuppdragen för 2020-2022.

I nämndens EVP skrivelse 2020-2022 framgår ett antal utmaningar som nämnden arbetar med:

- Befolkningsstrukturen visar stora ökningar i gruppen äldre och det krävs att nämnden arbetar med både planering för att kunna tillgodose behov av insatser och ett bra förebyggande arbete för att förebygga behovet av individuella insatser.
- De volymökningarna som syns i uppföljningar och prognoser, på både kort och lång sikt utmanar, liksom förändrade och ökande vårdbehov och ökade kvalitetskrav som måste mötas.
- Parallellt med uppdraget från kommunfullmäktige om effektiviseringar behöver verksamheterna byggas ut för att möta det ökade behovet av vård- och omsorg bland annat till följd av de demografiska förändringarna.
- Efterfrågan på utbildad arbetskraft kommer att vara större än tillgången och personalrörligheten kan förväntas öka.

Förslag på konkreta åtgärder för att utveckla kvaliteten och hantera beslutade effektiviseringar samt konsekvenser av dessa

Åtgärder för att utveckla kvaliteten

Under 2019 kommer de förvaltningsövergripande målen inriktas på att kvaliteten i verksamheten ska utvecklas, goda resultat ska bibehållas och kvalitetsskillnader mellan enheter ska jämnas ut. Under 2018 har kvalitetsskillnader mellan enheter uppmärksammat och under 2019 kommer respektive verksamhetsområde utifrån målen arbeta för att nämnden ska ge kommuninvånarna en mer jämlik vård- och omsorg.

Individuella, tydliga och mätbara mål skall formuleras för brukaren och resultat och kvalitet ska följas kontinuerligt.

Kvalitetsarbete och systematiskt förbättringsarbete, arbetet med verksamhetsuppföljningar och egenkontroller fortsätter att utvecklas och arbetsmetoder utifrån nationella kvalitetsregister ska användas för att säkerställa ett förebyggande arbetssätt som ökar förutsättningarna till bästa möjliga vård och omsorg.

Det teambaserade arbetssättet med brukaren i centrum är ett prioriterat område för utveckling, vilket innebär att den samlade kompetensen från olika professioner används systematiskt i det förebyggande och rehabiliterande/habiliterande arbetet.

Förebyggande och rehabiliterande arbetssätt ska förebygga framtida behov av individuella insatser. Långsiktigt strukturellt förebyggande arbete innebär en högre hälsorelaterad livskvalitet för den enskilde, främjar och bidrar till hållbarhet och har goda hälsoekonomiska effekter.

Strategi för välfärdsteknologi är fastställd av nämnden och innehåller mål och tidplan för välfärdsteknologiområdet. Nämndens övergripande mål är att skapa tidsenlig vård och omsorg med individens behov i centrum med hjälp av ny teknik och smarta arbetssätt. Utvecklingen ska leda till ökad tillgänglighet, självständighet, trygghet och kvalitet för brukare och ökad effektivitet i verksamheten. Strategin revideras 2019 inför det fortsatta arbetet och vård- och omsorgsnämnden har fattat beslut om utvecklingsmål och indikatorer som kommer att leda till långsiktiga effekter.

Kompetensförsörjning

Förvaltningen målmedvetna HR- strategiska arbete fortsätter med fokus på långsiktighet och hållbarhet.

För att lösa det framtida behovet av arbetskraft, göra omvårdnadsarbete mer attraktivt och minska personalomsättningen arbetar vård -och omsorg med följande strategier:

- ny teknik ska effektivisera verksamheten
- skapa effektiv organisation så att rätt personer hanterar rätt uppgifter
- genom visionsarbetet skapa engagemang då engagerade medarbetare med medinflytande gör arbetet mer attraktivt
- breddad rekrytering för att ta vara på kompetensen hos nyanlända
- bättre marknadsföring ge en positiv bild av verksamheten

Förvaltningen ska arbeta aktivt för att införa heltid som norm och minimera antalet delade turer. Förvaltningen deltar i det av Kommunstyrelsen finansierade hälsoprojekt sedan 2017 och målet för 2019 är att inte den samlade sjukfrånvaron ska överstiga 9 %. Effektivisering av de administrativa stödprocesserna genom bland annat nya IT-stöd planeras.

Effektiviseringar samt konsekvenser av dessa

Vård- och omsorgsnämndens budgetram för 2020 minskas enligt beslut av kommunfullmäktige med ca 31,0 mnkr för åren 2020 och 2021.

I verksamhetsplan 2019 finns åtgärder som förväntas ge effekter från 2020.

- **Genomlysning av särskilt boende för äldre.** En översyn omfattande ekonomiska förutsättningar samt personalplanering kommer att genomföras under året. Arbetet inkluderar analys av beläggningsgrad och behovsanalys utifrån inriktning i boenden. Genomlysningen kommer även att omfatta heltid som norm och delade turer.
- **Genomlysning av hemvård för personer med funktionsnedsättning.** En översyn omfattande ekonomiska förutsättningar, organisation och kvalitet kommer att genomföras under året. En anpassning till den ekonomiska ramen för 2020- 2022 kräver sannolikt ytterligare åtgärder och effektiviseringar de närmaste åren. De i EVP 2018 - 2020 redovisade möjliga åtgärderna måste då prövas igen.

Nedan redovisas nämndens förslag till strategier, konkreta åtgärder och prioriteringar för att klara av beslutade effektiviseringar enligt EVP 2019-2021 samt konsekvenser till följd av dessa.

- **Ändrade riktlinjer Sol *.** Ytterligare effektiviseringar innebär att en ny prövning av förslag till ändrade riktlinjer föreslås. Insatserna anpassas ytterligare i enlighet med utvecklingen inom området välfärdsteknologi och välfärdsteknik. Den digitala utvecklingen ger utrymme för mer alternativt utförande av insatser genom digital teknik.
- **Träffpunkter och restauranger** för äldre är viktiga verksamheter i det förebyggande arbetet. De förebyggande insatserna syftar till att bibehålla självständighet, motverka ensamhet, isolering och hälsa samt fördröja behovet av vård- och omsorgsinsatser. Vård- och omsorgsnämnden har antagit en plan för effektivisering av träffpunktsverksamheten och verksamheten har omstrukturerats med utgångspunkter som bibehållen kvalitet, större enheter, sänkta kostnader och god tillgänglighet. Antalet träffpunkter har minskats i centrala Lund och en översyn och omprövning av verksamheten genomförs kontinuerligt med utgångspunkt mot effektivisering och anpassning av kostnader. Ytterligare effektiviseringar skulle enligt förslag bygga på att träffpunkts- restaurangverksamheten koncentreras till ett ännu mindre antal verksamheter, antalet medarbetare minskas och medarbetarna får en mer samordnande funktion.

- **Daglig verksamhet, LSS.** Kostnaden för en plats i daglig verksamhet i Lund är enligt nationell statistik högre jämfört med andra jämförbara kommuner i landet. Under 2018-2019 har arbetet med effektiviseringar för att minska skillnaden i kostnader jämfört med jämförbara kommuner pågått. Anpassning av kostnader i daglig verksamhet kan innebära minskade möjligheter till individuella aktiviteter. Ytterligare anpassning av kostnader i daglig verksamhet för att komma i nivå med jämförbara städer innebär en kraftig omprövning och omstrukturering av verksamheten som helhet. En del av verksamheten bedrivs i extern regi.
- **Habiliteringsteam** är inte lagstyrt. Enligt en överenskommelse med Region Skåne har kommunen ansvar för habilitering för de personer som är födda 1973 eller tidigare och tillhör som LSS personkrets. Tvärprofessionella habiliteringsinsatser enligt HSL ska erbjudas till enskilda som har behov av sådana insatser. Kommunen har enligt denna överenskommelse ansvar för att verkställa vissa habiliteringsinsatser men genomförandet skulle kunna ske på annat sätt än genom det habiliteringsteam som finns idag. Teamet är organiserat inom Stöd och Aktivering och verkar också på anhörigcentrum. Avtalet med Region Skåne innebär en successiv minskning av kommunens uppdrag. En effektivisering skulle kunna ske genom att en omprövning av nuvarande verksamheten och att vissa medel budgeteras för tjänsteköp.
- **Generella effektiviseringar** bedöms vara det kvarvarande alternativet i den mån preciserade åtgärder inte bedöms möjliga eller ge tillräcklig ekonomisk effekt för att nå beslutad budgetram. Det innebär att de olika verksamheterna inte fullt ut kan kompenseras för ökade löne- och andra kostnadsökningar. Verksamheten är personalintensiv och där av följer att ett generellt effektiviseringskrav kommer att påverka verksamheterna och medarbetarna på olika sätt. Eftersom verksamhetens kostnader till största delen består av lönekostnader kommer detta att medföra behov av reducering av antalet anställda. En avgörande faktor för god kvalitet är tillgången på kompetenta medarbetare. Effektivisering på 500 tkr motsvarar en årsarbetare.

Konsekvensbeskrivning för brukare och medarbetare

Det finns redovisade åtgärderna som riskerar att få konsekvenser för brukare och också i vissa fall för medarbetarna. Vid vidare beslut om effektiviseringar görs särskild riskbedömning.

En omprövning av icke lagstyrd verksamhet kan ge kortsiktiga ekonomiskt positiva effekter medan de långsiktiga effekterna vad gäller ökat behov av andra insatser på individnivå är svåra att bedöma och beräkna. Minskad tillgång till förebyggande verksamhet kan ge effekter av ökade behov av andra insatser av vård- och omsorg.

[*] Riktlinjer för insatser enligt socialtjänstlagen VOO 2016/0437

Förändrade förutsättningar som påverkar nämnden

Ekonomi

Verksamhetsplan och internbudget för 2019 baseras på kommunfullmäktiges beslut den 20 december 2018 om budget 2019 samt *Ekonomi- och verksamhetsplan med budget för 2019-2021 (EVP)*. Insatser för att effektivisera verksamheten och säkra den ekonomiska långsiktigheten har pågått under de senaste åren och har effekter och ett mer långsiktigt fokus mot 2019 - 2021. Uppdrag med effektiviseringar och samtidigt kvalitetsförbättringar är utmaningar även de närmaste åren. Befolkningsförändringarna, särskilt för den äldre målgruppen påverkar behoven av stöd och service och omvårdnad som kompenseras av nuvarande resursfördelning för vård- och omsorgsnämndens verksamhet.

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjningen är en av de utmaningar som påverkar verksamhetsplaneringen. En GAP-analys (GAP-analys innebär en jämförelse mellan aktuell och potentiell prestation) har genomförts och därefter har förvaltningens ledningsgrupp beslutat om en handlingsplan för kompetensförsörjningsinsatser som präglar förvaltningens arbete i frågan.

Sveriges kommuner och landsting (SKL) och Kommunal har kommit överens om att fler ska arbeta heltid och Kommunstyrelsen i Lund har beslutat att heltid ska bli norm i Lunds kommun. Vård- och omsorgsförvaltningen är en aktiv samarbetspart i det kommungemensamma och partssammansatta arbetet och två enheter inom särskilt boende för äldre arbetar under 2018-2019 utifrån konceptet "*Heltid som norm*". Arbetstidsfrågan kommer att vara i fokus för hela förvaltningen under 2019 liksom under de kommande åren.

Förändringar i lagar och förordningar

Lag om samverkan vid utskrivning

Lag (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård trädde i kraft den 1 januari 2018. Samtidigt upphävdes lagen om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård. Den Skånegemensamma rutinen *Samordnad vård- och omsorgsplanering (SVPL)* har utgått och ersatts av *Rutin och vägledning för samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård*. Lagförändringen får särskild betydelse 2019 eftersom den då även innefattar den psykiatriska slutenvården. Eventuella ekonomiska effekter är svåra att förutse.

Nationell kvalitetsplan

Regeringen överlämnade i juni 2018 över en skrivelse till riksdagen gällande *Framtidens äldreomsorg – en nationell kvalitetsplan (2017/18:280)*.

I skrivelsen anger regeringen vilka områden som bör prioriteras. Genom de prioriterade insatserna ger regeringen stöd för utveckling av vård och omsorg för äldre med god kvalitet byggd på bästa tillgängliga kunskap och fördelad med jämställdhet och jämlikhet som grund.

Föreslagna åtgärder syftar till högre kvalitet och effektivitet, bättre förebyggande och

rehabiliterande insatser, tryggad personalförsörjning och användning av välfärdsteknologi. Förslaget innebär en kvalitetsökning men, eventuella ekonomiska effekter är svåra att förutse.

Nationell demensstrategi

Regeringen har beslutat om en nationell strategi för omsorg om personer med demenssjukdom. I strategin pekas sju strategiskt viktiga områden ut där regeringen vill verka för förbättringar:

- Samverkan mellan hälso- och sjukvård och social omsorg
- Personal
- Kunskap och kompetens
- Uppföljning och utvärdering
- Anhöriga och närstående
- Samhälle
- Digitalisering och välfärdsteknik

Socialstyrelsen har i regleringsbrevet för 2018 fått i uppdrag att följa upp och långsiktigt hantera strategiska frågor inom ramen för strategin. Socialstyrelsen ska redovisa en plan för arbetet den 1 oktober 2018 och slutredovisa uppdraget den 1 juni 2022. Förslaget innebär en kvalitetsökning men, eventuella ekonomiska effekter är svåra att förutse.

Utredningen Framtidens socialtjänst (S 2017:03)

En utredning av socialtjänstlagen och vissa av socialtjänstens uppgifter pågår för att skapa en socialtjänst som bland annat sätter individen i centrum och ger människor lika möjligheter och rättigheter. Förslag ska lämnas på bland annat socialtjänstens uppdrag, struktur och konstruktion, en hållbar socialtjänst som främjar långsiktigt strukturellt förebyggande arbete och bidrar till hållbarhet samt minskar behovet av individuella insatser. Översynen ska leda till en lagstiftning som bland annat underlättar effektiva insatser baserade på kunskap och ha god kvalitet. Lagstiftningen ska ta tillvara medarbetarnas kompetens och fokusera på kärnverksamheten samt höja kvaliteten utan att det leder till ökade kostnader.

Uppdraget har förtydligats avseende äldreomsorgen och övriga insatser inom socialtjänsten som är riktade till äldre och funktionen av en särreglering eller särlagstiftning för äldre ska beaktas. Berörda nämnders förutsättningar ska studeras utifrån förutsättningar att verka för;

- att äldre får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra,
- en sammanhållen och effektiv vård och omsorg för äldre samt

att äldres behov av förebyggande och trygghetsskapande insatser tillgodoses.

Begrepp som skäligen levsnivå ses över. Mot bakgrund av att utredningens omfattning och komplexitet har utredningstiden förlängts och uppdraget ska slutredovisas i sin helhet senast den 1 juni 2020. Eventuella ekonomiska effekter är svåra att förutse.

Promemoria (**Ds 2017:68**), ***Förutsättningar för vissa särskilda boendeformer för äldre*** har presenterats med ett antal nya delar som gäller förslaget om mellanboende.

I promemorian föreslås att ett nytt tredje stycke ska föras in i 5 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453) som anger att kommunen även får inrätta särskilda boendeformer för äldre

människor som behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service (s.k. mellanboenden).

Regeringen föreslår bland annat att kommunerna får erbjuda hemsjukvård i mellanboenden och att tillståndsplikt ska gälla för mellanboenden som bedrivs av privata utförare. Vidare föreslås att socialtjänstlagens regler om högkostnadsskydd för avgifter för plats i särskilda boenden ska gälla även för mellanboenden. Regeringen bedömer att bostadsanpassningsbidrag även fortsättningsvis bör kunna lämnas för åtgärder i mellanboenden. Lagförslaget föreslås träda i kraft den 2 april 2019. Förslaget kan innebära en kvalitetsökning men, eventuella ekonomiska effekter är svåra att förutse.

LSS - utredningen

I utredningen har det gjorts en översyn av assistansersättningen i socialförsäkringsbalken (SFB) och delar av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Utredningen har haft två huvudsyften:

- Statens kostnader för personlig assistans får inte bli högre än vad de är idag.
- Insatserna inom LSS ska bli bättre anpassade för dem som behöver insatserna.

Utredningens uppdrag är avslutat och ett betänkande *Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen (SOU 2018:88)* överlämnades till regeringen den 10 januari 2019.

Utredningen föreslår tre nya LSS-insatser:

- Personlig service och boendestöd.
- Personligt stöd till barn.
- Förebyggande pedagogiskt stöd.

Utredningen föreslår bland annat också:

- att staten ska ha hela ansvaret för insatsen personlig assistans,
- att personlig assistans ersätts med andra insatser för barn under 16 år,
- att ledsagarservice ska bli en del av insatsen personlig service och boendestöd,
- att samma tre grupper som ingår i LSS så kallade personkrets ska finnas kvar.

Utredningen föreslår att den nya lagen träder i kraft den 1 januari 2022. Eventuella ekonomiska effekter är svåra att förutse.

Habiliteringsersättningen

LSS-utredningen har fått ett tilläggsdirektiv att se över frågan om habiliteringsersättning – den ersättning som kommuner kan ge personer med funktionsnedsättningar för att uppmuntra till deltagande i daglig verksamhet. Utredningen ska vid behov lämna lagstiftningsförslag i syfte att säkerställa en likformig utformning av habiliteringsersättning i kommunerna.

Syftet är att uppmuntra fler kommuner till att stimulera till deltagande i daglig verksamhet, som kan vara i form av till exempel olika sorters hantverk eller praktik på arbetsplatser. I dag är systemet frivilligt och ca 88 procent av kommunerna har habiliteringsersättning.

Under 2018 erbjöds kommunerna ett stadsbidrag för höjning av habiliteringsersättningen. Förutsättningarna för eventuella stadsbidrag för 2019 är oklara. Eventuella ekonomiska effekter är svåra att förutse.

Hjälpmiddelsutredningen

Utredningen (SOU 2017:43) "På lika villkor – delaktighet, jämlikhet och effektivitet i hjälpmedelsförsörjningen" överlämnades i maj 2017 till regeringen med förslag på åtgärder för att öka likvärdigheten och minska skillnaderna i fråga om avgifter och regelverk. Förslaget innebär också en översyn av frågan om nationell reglering, ett samlat huvudmannaskap och effektiv verksamhet för hjälpmedel. Det finns förslag till förtydliganden i hälso- och sjukvårdslagen kring reglering av avgifter för hjälpmedel och ett ökat fokus på rehabilitering. Eventuella ekonomiska effekter är svåra att förutse.

Nämndens investeringsbehov för de kommande åren

Lokal- och resursbehov

Enligt prognostiserad befolkningsutveckling utifrån vård- och omsorgsnämndens målgrupper kommer service- och omvårdnadsbehovet att öka. Förvaltningens planering omfattar både ökade bostads- och lokalbehov och förändring av bostäder och lokaler som i dagsläget inte lever upp till godtagbar standard enligt dagens krav.

En väsentlig faktor för att tillgodose vård och omsorgsnämndens/förvaltningens framtida behov av bostäder och lokaler är att det finns tillgång till byggbara tomter. För vissa verksamheter kan bostäder och lokaler integreras i andra byggprojekt varför vård och omsorgsnämnden/förvaltningen måste tillfrågas om behov av lokaler i tidigt planeringsskede.

Stöd- och serviceplan, SoL- verksamhet

Stöd- och serviceplanen för SoL-verksamhet omfattar driftkonsekvenser avseende nya särskilda boende och om-/tillbyggnad av särskilda boende under åren 2020 till 2024.

Särskilt boende för äldre

Utbyggnad av särskilt boende för äldre planeras för att kunna möta de prognostiserade ökande behoven utifrån antalet äldre ökar till antalet. Andelen ansökningar till demensboende ökar vilket och så ska beaktas i utbyggnadsplaneringen. Fler boeenheter behöver planeras som renodlade enheter för personer med demenssjukdom och demenssymptom. Nationellt räknar socialstyrelsen med att antalet personer som insjuknar i demenssjukdom fördubblas fram till år 2050.

Översyn av framtida behov av särskilt boende kommer att genomföras under första kvartalet 2019 och inkluderar analys av beläggningsgrad och behovsanalys utifrån inriktning i boende. Resultatet av analysen av det framtida långsiktiga behovet av särskilda boenden kommer att ligga som underlag till EVP:n för åren 2021 till 2023.

I tabell 1 redovisas planen för utbyggnad av särskilda boenden för åren 2020 till 2024.

Hemvårdslokaler

Grupplokaler för hemvård, hemtjänst och kommunal hemsjukvård, integreras oftast med annan verksamhet. Sedan något år tillbaka pågår ett arbete som syftar till att hemvårdslokaler ska finnas inom rimliga avstånd till brukarna där det är möjligt. Förändringar av behovet av hemtjänstlokaler hanteras inom ramen för vård- och omsorgsnämndens resursfördelningssystem för hemvården.

Tabell 1, Stöd- och serviceplan, tkr, löpande priser

	År 2020	År 2021	År 2022	År 2023	År 2024
Särskilda boenden, driftkostnader, hyreskostnader och kapitalkostnader					
Solhem, ombyggnation. Tillkommande kostnader som avser hyra- och kapitalkostnader efter renovering/ombyggnad. Omfattar även träffpunkt och lokaler för hemtjänst	-2 330	-2 380	-2 430	-2 480	-2 530
Brunnsgatan 13 A, evakueringsboende för Mårtenslund. Tillkommande kostnad för hyra- och kapitalkostnader	-2 320	-2 365	-2 415	-2 465	-2 515
Mårtenslund, efter ombyggnation driftkostnader, hyres- och kapitalkostnader		-13 340	-13 610	-13 880	-14 160
Stångby, nytt boende med 40 platser från kvartal 4 år 2022			-10 645	-31 260	-31 885
Råbylund, nytt boende med 40 platser från kvartal 3 2023				-15 645	-31 260
Solhällan, nytt boende med 40 platser från kvartal 1 2024					-31 260
Brunnshögsområdet, nytt boende med 40 platser från kvartal 2 2024					-15 960
Summa	-4 650	-18 085	-29 100	-65 730	-129 570

Stöd- och serviceplan, LSS- verksamhet

För åren 2020 till 2024 redovisas behovet av bostäder med särskild service, volymökningar i daglig verksamhet, korttidsvistelse samt ökade behov av personlig assistans enligt LSS och Sfb (socialförsäkringsbalken).

Översyn av framtida behov av olika boendeformer inom LSS området kommer att genomföras under första kvartalet 2019. Översynen inkluderar också behovsanalys beträffande andra LSS insatser som korttidstillsyn och korttidsvistelse.

Boende inom LSS

En utredning har genomförts tillsammans med skolförvaltningen och socialförvaltningen kring utveckling av boende för barn och ungdomar med omfattande behov.

Ett ökat antal barn med komplexa och sammansatta behov har identifierats i kommunen. Ärendenas komplexitet kräver ett utvecklat samarbete med andra aktörer internt inom kommunen och externt. Det saknas för tillfället ändamålsenliga insatser för denna grupp barn i Lund och en behovsinventering har genomförts under 2018. Det som framkommit är att det finns behov av en helhetslösning för barn med komplexa och sammansatta behov med boende, skola och andra insatser.

I planeringen av LSS- bostäder för vuxna finns ett riktmärke för utökning med 16 - 20 lägenheter per år i genomsnitt. För år 2020 är planeringen 10 lägenheter i serviceboende och för år 2021 är planeringen 28 lägenheter. Planeringen därefter är osäker men arbetet utgår från det nämnda riktmärket.

Daglig verksamhet LSS

Utifrån de senaste årens utveckling bedöms den årliga volymökningen till fem brukare per år från och med 2020. Inom verksamhetsområdet finns flera utförare som brukarna kan välja mellan och därför planeras i dagsläget inte för någon utbyggnad av verksamheten i egen regi.

Korttidstillsyn och korttidsvistelse, LSS

Antalet brukare med behov av korttidstillsyn och korttidsvistelse bedöms öka. När det gäller korttidstillsyn är det fler brukare som är i behov av insatsen. Beträffande korttidsvistelse är det dels antalet dygn/brukare som ökar och att kunna tillgodose mer omfattande behov. Det senare kräver fler anpassade lokaler i förhållande till brukarnas behov. För åren 2020- 2024 redovisas driftkonsekvenser av två nya enheter med driftstart våren 2020.

En utredning pågår om det framtida behovet av korttidstillsyn och korttidsvistelse kommer att redovisas i EVP:n 2021 till 2025.

Personlig assistans

I föreliggande förslag redovisas ett behov av personlig assistans enligt LSS där både antalet brukare och antalet beviljade timmar/brukare har ökat de senaste åren. Däremot finns i dagsläget ingen ökning av antalet brukare som beviljas personlig assistans enligt socialförsäkringsbalken (sfb).

Tabell 2: Stöd och serviceplan, LSS- verksamhet, tkr löpande priser

Lokaler och resursbehov	År 2020	År 2021	År 2022	År 2023	År 2024
Bostäder med särskilt stöd					
Behov av externa platser	-8 530	-8 745	-8 965	-9 195	-9 430
Serviceboende, 10 lgh, Hammocken, november 2019 med helårseffekt 2020	-5 965	-6 110	-6 260	-6 415	-6 575
Serviceboende, 10 lgh, kv Kryptan/S Sandby, oktober 2021 med helårseffekt 2021	-1 990	-8 145	-8 345	-8 550	-8 760
Gruppboende, 6 lgh, Sommarlovsparken, juli 2021 med helårseffekt 2022		-4 375	-8 965	-9 195	-9 430
Serviceboende, 10 lgh, Gränden, juli 2021 med helårseffekt från 2022		-4 075	-8 345	-8 550	-8 760
Gruppboende, 6 lgh, Gränden, juli 2021 med helårseffekt 2022		-4 375	-8 965	-9 195	-9 430
Gruppboende, 6 lgh, Vallkärra, Stångby, oktober 2021 med helårseffekt 2022		-2 185	-8 965	-9 195	-9 430
Serviceboende, 10 lgh, kv Koggen, oktober 2022 med helårseffekt 2023			-4 175	-8 550	-8 760
Gruppboende, 6 lgh, kv Koggen, oktober 2023 med helårseffekt 2023			-4 485	-9 195	-9 430
Gruppboende, 6 lgh, placering ej klar, oktober 2023 med helårseffekt 2024				-2 300	-9 432
Gruppboende, 6 lgh, placering ej klar, juli 2024 med helårseffekt 2025					-4 715

Lokaler och resursbehov	År 2020	År 2021	År 2022	År 2023	År 2024
Serviceboende, 10 lgh, placering ej klar, oktober 2024 med helårseffekt 2025					-4 380
Gruppboende, 6 lgh, placering ej klar, oktober 2024 med helårseffekt 2025					-2 360
Daglig verksamhet					
10 pl startar hösten 2019 helårseffekt 2020	-2 830	-2 915	-3 005	-3 095	-3 185
5 pl startar hösten 2020 helårseffekt 2021	-1 485	-2 965	-3 055	-3 145	-3 240
5 pl startar hösten 2021 helårseffekt 2022		-1 485	-3 055	-3 145	-3 240
5 pl startar hösten 2022 halvårseffekt 2023			-1 525	-3 145	-3 240
5 pl startar hösten 2023 helårseffekt 2024				-1 575	-3 240
5 pl startar hösten 2024 helårseffekt 2025					-1 620
Korttidsvistelse/tillsyn					
Korttidsvistelse/tillsyn, ny enhet, S:t Lars väg byggnad 9 helårseffekt från 2020	-7 700	-15 865	-16 340	-16 830	-17 335
Korttidsvistelse/tillsyn, ny enhet, Margaretavägen, helårseffekt från 2020	-7 400	-7 625	-7 850	-8 085	-8 330
Personlig assistans					
Personlig assistans enligt LSS	-3 395	-7 445	-11 640	-16 260	-21 795
Personlig assistans enligt Sfb	0	0	0	0	0
Summa	-39 295	-76 310	-113 940	-135 620	-166 120

Nämndens investeringsbehov 2020-2024

Behov av investeringsmedel avser inventarier och utrustning inom SoL och LSS-verksamhet och i förhållande till stöd- och serviceplan.

Tabell 3: Investeringsbehov 2020- 2024, tkr i löpande priser

Objekt/ändamål	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022	Plan 2023	Plan 2024
Ersättning, trygghetslarm, särskilda boenden	-2 050	-2 100	-1 500	-1 525	-1 550
Inventarier och utrustning, SoL-verksamhet	-3 100	-3 125	-3 150	-3 175	-3 200
Inomhusmiljön i gemensamma utrymmen, särskilda boenden	-2 400	-2 425	-1 200	-1 225	-1 250
Inventarier och utrustning, LSS- verksamheten	-1 600	-1 625	-1 650	-1 675	-1 700
Inventarier och utrustning till nya service- och gruppboenden, LSS-verksamhet	-250	-1 000	-500	-250	-1 500
Inventarier och utrustning till två nya enheter för korttidstillsyn/korttidsvistelse, LSS-verksamhet	-500				
Inventarier och utrustning inklusive trygghetslarm Solhem, Särskilt boende, hemvård och träffpunkt	-1 020				

Objekt/ändamål	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022	Plan 2023	Plan 2024
Inventarier och utrustning inklusive trygghetslarm Mårtenslund , Särskilt boende och Restaurang		-3 000	-1 000		
Inventarier och utrustning inklusive trygghetslarm , Stångby, Särskilt boende			-3 050	-1 000	
Inventarier och utrustning inklusive trygghetslarm, S Råbylund, Särskilt boende				-3 100	-1 000
Inventarier och utrustning inklusive trygghetslarm ,Solhällan, Särskilt boende					-3 150
Inventarier och utrustning inklusive trygghetslarm, Brunnshög, Särskilt boende					-3 150
Summa	-10 920	-13 275	-12 050	-11 950	-16 500